

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
बी. ए. - (विशारद) सामाजिकशास्त्रे/ योग

परीक्षा : मे - २०१६

प्रथम वर्ष : प्रथम सत्र

विषय:- आधुनिक भारत - भारताचा स्वातंत्र्य लढा (HCG - 101)

दिनांक : २७/०५/२०१६

गुण : ६०

वेळ : स.१०.०० ते. दु. १२.३०

- सूचना :**
१. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
  २. उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
  ३. उत्तरपत्रिकेत प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नक्रमांक लिहिणे आवश्यक आहे.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

(१०)

- १) ईस्ट इंडिया कंपनीची पहिली वखार कोठे सुरू झाली?
अ) मुंबई
ब) कलकत्ता
क) सुरत
ड) मद्रास
- २) कायमधारा पध्दती कोणी सुरू केली?
अ) लॉर्ड बेंटीक
ब) वॉरन हेस्टिंग्ज
क) लॉर्ड कॉर्नवॉलिस
ड) लॉर्ड डलहौसी
- ३) १८५७ च्या उठावातील बेगम हजरत महल ही कोठली राज्यकर्ती होती?
अ) कानपूर
ब) अयोध्या
क) दिल्ली
ड) झांशी
- ४) स्थानिक स्वराज्य संस्थांचा कायदा कोणत्या व्हाईसरॉयने पास केला?
अ) लॉर्ड रिपन
ब) लॉर्ड लिटन
क) लॉर्ड कर्झन
ड) लॉर्ड मिंटो
- ५) भारतीय राष्ट्रसभेचे पहिले अध्यक्ष कोण होते?
अ) म. गांधी
ब) लो. टिळक
क) ए.ओ. ह्युम
ड) व्योमेशचंद्र बॅनर्जी
- ६) लो.टिळकांच्या चतुःसूत्रीतील चार सूत्रे कोणती?
अ) स्वराज्य, स्वदेशी, राष्ट्रीय शिक्षण व असहकार
ब) स्वराज्य, स्वदेशी, बहिष्कार व राष्ट्रीय शिक्षण
क) स्वातंत्र्य, स्वदेशी, राष्ट्रीय शिक्षण व असहकार
ड) स्वातंत्र्य, स्वदेशी, बहिष्कार व राष्ट्रीय शिक्षण
- ७) म. गांधींनी नीळ मळेवाल्यांविरोध्दचा सत्याग्रह कोठे सुरू केला?
अ) खेडा
ब) चौरिचौरा
क) अहमदाबाद
ड) चम्पारण्य
- ८) प्रांतिक स्वायत्तता कोणत्या कायद्याने दिली गेली?
अ) १८५८ चा कायदा
ब) १९०९ चा कायदा
क) १९१९ चा कायदा
ड) १९३५ चा कायदा
- ९) भगतसिंग हे खालीलपैकी कोणत्या संस्थेशी निगडीत होते?
अ) अभिनव भारत
ब) गदर पार्टी
क) हिंदुस्थान सोशियलिस्ट रिपब्लिकन असोसिएशन
ड) युगांतर समिती
- १०) आझाद हिंद सेनेची स्थापना कोणी केली ?
अ) रासबिहारी बोस
ब) सुभाषचंद्र बोस

क) वि.दा. सावरकर

ड) सेनापती बापट

प्र.२ पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) (३०)

१) १८५७च्या उठावाच्या अपयशाची कारणे लिहा.

२) जहालमतवादाच्या उदयाची कारणे सांगा.

३) सत्याग्रह ही संकल्पना स्पष्ट करा.

४) चले जाव चळवळीची माहिती द्या.

५) गदर पक्षाची माहिती द्या.

प्र.३ पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (१०)

१) ब्रिटिशांच्या विरोधात भारतीयांना अपयश का आले ?

२) १८५८ च्या कायद्याची माहिती द्या.

३) सायमन कमिशनची माहिती द्या.

४) नाविक उठावाची थोडक्यात माहिती द्या.

प्र.४ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) (१०)

१) १८५७च्या उठावाचे तत्कालीन कारण

२) नामदार गोपाळ कृष्ण गोखले

३) चम्पारण्य लढा

४) चितगाव शस्त्रागार धाड

Translation in English

Sub: Modern India - India's struggle for Freedom (HCG - 101)

Instructions:

- 1) All Questions are Compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) In the case of any doubt the Marathi version shall be held to be authentic and final.
- 4) While writing answers the respective question numbers must be mentioned in the Answer Book.

Q.1. Fill in the blanks with the correct option. (10)

1) At which place first factory (warehouse) of the British East India Company was opened?

a) Bombay (Mumbai)

b) Kalkatta (Kolkata)

c) Surat

d) Madras (Chennai)

2) Who started 'Permanent Settlement' in India?

a) Lord Bentick

b) Warren Hastings

c) Lord Cornwallis

d) Lord Dalhousie

3) Begam Hazerat Mehel was ruler of ----

a) Kanpur

b) Awadh

c) Delhi

d) Jhansi

- 4) Who passed Local Self Government Act?
a) Lord Ripon
b) Lord Litton
c) Lord Curzon
d) Lord Minto
- 5) Who was the first president of the Indian National Congress?
a) Mahatma Gandhi
b) Lok. Tilak
c) A.O.Hume
d) Wyomeshchandra Banerji
- 6) Which were the four principles of Lok. Tilak's 'Four Fold Programme'?
a) Home Rule, Swadeshi, National Education and Non-cooperation
b) Home Rule, Swadeshi, Boycott and National Education
c) Freedom, Swadeshi, National Education and Non-cooperation
d) Freedom, Swadeshi, Boycott and National Education
- 7) At which place Mahatma Gandhi initiated satyagraha against indigo cultivation?
a) Kheda
b) Chourichoura
c) Ahemedabad
d) Champaranya
- 8) Provincial autonomy was granted by the Act of
a) 1858
b) 1909
c) 1919
d) 1935
- 9) Bhagat Singh was related to ----
a) Abhinav Bharat
b) Gadar Party
c) Hindusthan Socialist Republican Association
d) Yugantar Samiti
- 10) Who formed Indian National Army?
a) Rasbihari Ghosh
b) Subhashchandra Bose
c) V.D. Savarkar
d) Senapati Bapat

Q.2. Answer the following questions in detail. (Any Three) (30)

- 1) Write the causes of failure of Uprising of 1857.
- 2) Give the causes of the rise of Extremism.
- 3) Explain the concept of 'Satyagrah'.
- 4) Give information of Quit India Movement.
- 5) Give information of the Gadar Party.

Q.3. Answer the following questions in brief. (Any Two) (10)

- 1) Why did the Indians fail against the British?
- 2) Give information of Act of 1858.
- 3) Give information of Simon Commission.
- 4) Give information of Naval Mutiny.

Q.3. Write short notes. (Any Two) (10)

- 1) Immediate cause of the Uprising of 1857
- 2) Namdar Gopal Krishna Gokhale
- 3) Champaranya Movement
- 4) Chitgaon Raid